

CYNGOR SIR YNYS MÔN	
Adroddiad i:	Y CYNGOR SIR
Dyddiad:	5 MAWRTH 2026
Pwnc:	STRATEGAETH ARIANNOL TYMOR CANOLIG A CHYLLIDEB 2026/27
Deilydd(ion) Portffolio:	CYNG ROBIN WILLIAMS – DIRPRWY ARWEINYDD A DEILYDD PORTFFOLIO CYLLID, BUSNES CORFFORAETHOL A PHROFIAD Y CWSMER
Pennaeth Gwasanaeth / Cyfarwyddwr:	MARC JONES - CYFARWYDDWR SWYDDOGAETH (ADNODDAU) / SWYDDOG ADRAN 151
Awdur yr Adroddiad:	MARC JONES - CYFARWYDDWR SWYDDOGAETH (ADNODDAU) / SWYDDOG ADRAN 151
Ffôn:	01248 762601
E-bost:	rmjfi@ynysmon.llyw.cymru
Aelodau Lleol:	Amherthnasol
A - Argymhelliad/argymhellion a rheswm/rhesymau	
Yn ei gyfarfod ar 24 Chwefror 2026, ystyriodd y Pwyllgor Gwaith adroddiad y gyllideb derfynol, a oedd yn cynnwys ffigyrau a ddiweddarwyd yn seiliedig ar Setliad terfynol 2026/27 ar gyfer Llywodraeth Leol yng Nghymru, canlyniadau'r ymgynghoriad ar y gyllideb, asesiad y Swyddog Adran 151 o gadernid yr amcangyfrif o'r gyllideb referniw net derfynol, adolygiad o gronfeydd wrth gefn cyffredinol a phenodol a'r cynllun ariannol tymor canolig a ddiweddarwyd, sydd yn amcangyfrif sefyllfa'r gyllideb yn 2027/28 a 2028/29. Mae'r adroddiad ynghlwm fel Atodiad A. Roedd y Setliad terfynol ar gyfer Llywodraeth Leol yng Nghymru'n cynnwys cyllideb ychwanegol o £112m, a gododd y cynnydd lleiaf ar gyfer awdurdodau lleol i 4.09%, a'r setliad cyfartalog i 4.5%. O ganlyniad i'r cyllid ychwanegol, cododd setliad Ynys Môn o 2.3% i 4.16%. Yn nhermau arian parod, mae hyn yn gynydd o £8.828m o'r Cyllid Allanol Cyfun (CAC) a dderbyniwyd yn 2025/26 ond, pan ddiystyrir y grantiau arall a drosglwyddwyd i'r setliad, y cynnydd arian parod gwirioneddol yw £5.773m. Ar ôl ystyried yr holl wybodaeth uchod, mae'r Pwyllgor Gwaith wedi cynnig i beidio gwneud unrhyw newidiadau i'w gyllideb arfaethedig gwreiddiol, gyda'r gyllideb gwariant net arfaethedig o £207.029m. Cyllidir y gyllideb o'r CAC £144.585m, y Dreth Gyngor £60.759m a Chronfeydd wrth Gefn y Cyngor £1.685m Mae hyn angen cynnydd o 5.1% yn y dreth Gyngor, gan godi tâl Band D i £1,792.98, sydd yn gynydd o £87.03 o dâl 2025/26. Mae dadansoddiad o'r gyllideb fesul Gwasanaeth ynghlwm fel Atodiad B. Bydd mabwysiadu'r gyllideb arfaethedig yn effeithio ar sefyllfa cyllido'r Cyngor yn 2027/28 a 2028/29. Mae'r tabl isod yn crynhoi'r sefyllfa ar gyfer y blynyddoedd ariannol hynny. Cyflwynir cynllun ariannol tymor canolig wedi'i adolygu'n llawn ar gyfer y blynyddoedd ariannol rhwng 2027/28 a 2029/30 i'r Pwyllgor Gwaith ei ystyried ym mis Medi 2026.	

Cynllun Ariannol Tymor Canolig	2027/28 £'m	2028/29 £'m
Cyllideb Refeniw Net a ddygwyd ymlaen	207.029	212.141
Pwysau ar y gyllideb a chwyddiant	5.112	4.242
Arbedion a ddygwyd ymlaen o'r flwyddyn flaenorol	0.000	(2.892)
Cyllideb Ddisymyd Ddiwygiedig	212.141	213.491
Cyllid Allanol Cyfun (CAC) (gan dybio cynnydd o 0.6% yn 2027/28 a 2028/29)	(145.451)	(146,324)
Y Dreth Gyngor (gan dybio cynnydd o 5% yn 2027/28 a 3% yn 2028/29)	(63.798)	(65.712)
Cyfanswm Cyllid	(209.249)	(212.036)
Gofynion Cyllido / Arbedion Ychwanegol	2.892	1.455
Prif Ragdybiaethau		
Dyfarniadau Cyflog - Staff nad ydynt yn Athrawon	2.0%	2.0%
Dyfarniadau Cyflog - Athrawon	2.5%	2.0%
Chwyddiant Cyffredinol	2.0%	2.0%

Argymhelliad

Gofynnir i'r Cyngor ystyried y gyllideb refeniw arfaethedig derfynol ar gyfer 2026/27 a argymhellir gan y Pwyllgor Gwaith:-

- Gosod cyllideb refeniw net o £207.029m ar gyfer 2026/27.
- Cynnydd o 5.1% yn y Dreth Gyngor ar gyfer eiddo Band D (4.8% ar gyfer Gwasanaethau'r Cyngor a 0.3% i gwrdd â chynnydd yn ardoll y Gwasanaeth Tân). Golyga hyn bod y gost ar gyfer eiddo Band D yn codi i £1,792.98, sef cynnydd o £87.03 (£1.67 yr wythnos).
- Cadarnhau bod lefel Premiwm y Dreth Gyngor ar gyfer ail gartrefi a thai gwag yn aros ar 100%.
- Mabwysiadu'r penderfyniad drafft ar osod y Dreth Gyngor, fel a nodir ar Raglen cyfarfod y Cyngor ar 5 Mawrth 2026.

B – Pa opsiynau eraill wnaethoch chi eu hystyried a beth oedd eich rhesymau dros eu gwrthod a/neu ddewis yr opsiwn hwn?

Ystyriwyd nifer o opsiynau wrth lunio'r gyllideb arfaethedig. Barn y Pwyllgor Gwaith yw bod y gyllideb arfaethedig yn sicrhau'r cydbwysedd cywir rhwng buddsoddi yng ngwasanaethau'r Cyngor a chynyddu'r Dreth Gyngor, yn ogystal â sicrhau cynaliadwyedd ariannol y Cyngor yn y dyfodol.

C – Am ba reswm y mae hwn yn benderfyniad i'r Pwyllgor Gwaith?

Yn unol â Chyfansoddiad y Cyngor, mae'n rhaid i'r Pwyllgor Gwaith gyhoeddi ei gyllideb arfaethedig derfynol cyn i'r Cyngor ei ystyried.

CH – A yw'r penderfyniad hwn yn gyson â pholisi a gymeradwywyd gan y Cyngor llawn?

Ydi. Bydd y penderfyniad terfynol ar gyllideb refeniw 2026/27 yn cael ei wneud gan y Cyngor llawn yn ei gyfarfod ar 5 Mawrth 2026.

D – A yw'r penderfyniad hwn o fewn y gyllideb a gymeradwywyd gan y Cyngor?		
Amherthnasol		
DD – Asesu'r effaith bosib (os yw'n berthnasol):		
1	Sut mae'r penderfyniad hwn yn effeithio ar ein hanghenion hirdymor fel Ynys?	Wrth lunio y gyllideb arfaethedig, mae'r Pwyllgor Gwaith wedi ystyried ei ddyletswyddau statudol a'r amcanion a nodir yn ei Gynllun Corfforaethol.
2	A yw hwn yn benderfyniad y rhagwelir y bydd yn atal costau/dibyniaethau ar yr Awdurdod yn y dyfodol? Os felly, sut?	Mae manylion unrhyw gynigion i wneud arbedion wedi'u nodi yn yr adroddiad.
3	A fuom yn cydweithio â sefydliadau eraill i ddod i'r penderfyniad hwn? Os felly, nodwch gyda phwy	Mae'r Cyngor wedi bod yn gweithio gyda Chynghorau eraill a Chymdeithas Llywodraeth Leol Cymru i bwysu ar Lywodraeth Cymru (LIC) am y setliad ariannol gorau posibl.
4	A yw dinasyddion Ynys Môn wedi chwarae eu rhan wrth gynllunio'r ffordd hon ymlaen, gan gynnwys y rhai hynny y mae'r penderfyniad yn effeithio'n uniongyrchol arnynt? Esboniwch sut:-	Ymgynghorwyd ar y gyllideb arfaethedig ac mae'r manylion wedi'u cynnwys yn yr adroddiad. Mae'r Pwyllgor Gwaith wedi ystyried canlyniadau'r ymgynghoriad cyn cytuno ar y gyllideb arfaethedig derfynol. Cynhaliwyd trafodaethau ar y gyllideb arfaethedig yn y fforymau a ganlyn hefyd:- Fforwm Cyllid Ysgolion; Fforwm Pobl Hŷn; Fforwm Cynghorau Tref a Chymuned.
5	Nodwch unrhyw effaith y gallai'r penderfyniad hwn ei gael ar y grwpiau a warchodir o dan Ddeddf Cydraddoldeb 2010.	Bydd unrhyw gynigion a gynhwysir yn y gyllideb derfynol ar gyfer 2026/27 yn ystyried yr effaith ar unrhyw grwpiau a warchodir.
6	Os yw hwn yn benderfyniad strategol, nodwch unrhyw effaith y gallai'r penderfyniad ei gael ar unrhyw un sy'n profi anfantais economaidd-gymdeithasol.	Bydd y gyllideb yn golygu bod trethdalwyr Ynys Môn yn talu mwy o Dreth Gyngor. Bydd y rhai sydd dan anfantais economaidd-gymdeithasol yn fwy tebygol o fod yn gymwys am gymorth trwy'r Cynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor, ac ni ddylai'r rhai sydd dan anfantais economaidd-gymdeithasol weld unrhyw / fawr ddim effaith ariannol.
7	Nodwch unrhyw effaith y gallai'r penderfyniad hwn ei gael ar gyfleoedd i bobl ddefnyddio'r Gymraeg a pheidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.	Ni nodwyd unrhyw effaith.
E - Gyda phwy wnaethoch chi ymgynghori		Beth oedd eu sylwadau?
1	Prif Weithredwr / Tîm Arweinyddiaeth (TA) (gorfodol)	Mae'r Prif Weithredwr a'r TA wedi bod yn rhan o'r broses o osod y gyllideb o'r cychwyn cyntaf ac maent yn cytuno â'r adroddiad ac yn cefnogi'r gyllideb arfaethedig derfynol.
2	Cyllid / Swyddog 151 (gorfodol)	Amherthnasol - adroddiad y Swyddog Adran 151 yw hwn.
3	Cyfreithiol / Swyddog Monitro (gorfodol)	Mae'r Swyddog Monitro yn aelod o'r TA ac, fel y cyfryw, mae sylwadau'r Swyddog wedi eu hystyried.
4	Adnoddau Dynol (AD)	-
5	Eiddo	-

6	Technoleg Gwybodaeth a Chyfathrebu	-
7	Sgriwtini	Mae'r Pwyllgor Sgriwtini wedi ystyried y gyllideb arfaethedig derfynol yn ei gyfarfod 18 Chwefror 2026. Penderfynodd y Pwyllgor gefnogi'r gyllideb arfaethedig.
8	Aelodau Lleol	Mae cyllideb y Cyngor yn berthnasol i bob Aelod ac ymgynghorwyd â nhw trwy gydol y broses o osod y gyllideb.
9	Unrhyw gyrff allanol / eraill	Gweler Adran 2 yn yr adroddiad.
F - Atodiadau		
• Atodiad A - Adroddiad ar y Strategaeth Ariannol Tymor Canolig a Chyllideb 2026/27 - Pwyllgor Gwaith 24 Chwefror 2026 • Atodiad B – Crynodeb o Gyllideb Refeniw Arfaethedig 2026/27 fesul Gwasanaeth		
FF - Papurau cefndir (cysylltwch ag awdur yr adroddiad am unrhyw wybodaeth bellach):		
• Cyllideb Arfaethedig Cychwynnol 2026/27 – Pwyllgor Gwaith – 27 Ionawr 2026 • Cyllideb Arfaethedig Cychwynnol 2026/27 – Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol – 21 Ionawr 2026 • Cyllideb Arfaethedig Derfynol 2026/27 – Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol – 18 Chwefror 2026 • Cynllun Ariannol Tymor Canolig ar gyfer 2026/27 i 2028/29 – Pwyllgor Gwaith – 23 Medi 2025		

**Y GYLLIDEB REFENIW ARFAETHEDIG DERFYNOL AR GYFER 2026/27 FESUL
GWASANAETH**

	Cyllideb Arfaethedig Derfynol 2026/27 £'m
Addysg a Diwylliant	73.378
Gwasanaethau Oedolion	45.377
Gwasanaethau Plant	18.606
Gwasanaethau Tai	2.098
Priffyrdd, Gwastraff ac Eiddo	21.419
Rheoleiddio a Datblygu Economaidd	6.172
Trawsnewid Corfforaethol	8.822
Adnoddau	4.248
Busnes y Cyngor	2.380
Rheolaeth Gorfforaethol	0.878
Cyfanswm Cyllidebau Gwasanaeth	183.378
Costau Corfforaethol a Democrataidd	3.487
Ailgodi tâl ar y CRT	(0.865)
Cefnogaeth ar gyfer Cynlluniau Cymorth Lleol i Brynu Tai	1.050
Ardollau	5.450
Cyllido Cyfalaf	5.396
Budd-daliadau a Roddir	0.110
Rhyddhad Trethi Dewisol	0.108
Cynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor	7.716
Cyfanswm Cyllidebau a Ddyrannwyd	205.830
Cyllidebau wrth Gefn Cyffredinol ac Eraill	1.199
Cyfanswm Cyllideb 2026/27	207.029
Cyllidir Gan	
Grant Cynnal Refeniw	120.504
Trethi Annomestig	24.081
Y Dreth Gyngor (yn cynnwys Premiwm y Dreth Gyngor)	60.759
Cronfeydd Wrth Gefn y Cyngor	1.685
Cyfanswm Cyllid	207.029